

Metafor og Metaforteori

v/ Peter Widell

Metaforer:

There is nothing situate under heaven'e eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky.

William Shakespeare, *Commedy of Errors*

Sometime too hot the eye of heaven shines

William Shakespeare, *Sonet 18*

But soft, what light though yonder window breaks?
It is the east and Juliet is the sun!

William Shakespeare, *Romeo and Juliet*

Metaforteorer:

Metaforen som sprogligt ornament (klassisk)

Metaforen som kreativ (moderne)

Interaktionsteorien

Kognitionsteorien

Kommunikationsteorien

Metaforens æstetik

(1) Metaforen som sprogligt ornament (ornatus-teorien) (den klassiske metaforteorier: Aristoteles, Quintilian, Jakobson)

Aristoteles:

“Når digteren siger om Achilleus ‘Men fra den modsatte kant for Peleus’ søn ham imøde ret som en glubende løve ...’ er det en lignelse. Men siger han ‘løven sprang frem ...’, er det en metafor; han kalder nemlig *i overført forstand* Achilleus for “løven”, fordi de begge er modige.”

Quintilian:

Metaforen “overfører fra den naturlige og oprindelige betydning *til en anden betydning* for at tjene talen som smykke.”

Jakobson:

“Den diskursive udvikling kan finde sted langs *to forskellige semantiske linjer*. Det ene emne kan føre til det andet, enten gennem deres similaritet eller gennem deres kontiguitet. Den *metaforiske* måde ville være den mest passende term for det første tilfælde og den *metonymiske* måde for det andet ... “

- **Metaforen er en trope**

Figur, gentagelsesfigur

Syntaktisk gentagelsesfigur: anafor, rim

Du! Du! Du søde!
Du smækre! hvide!
Du længelsvarme!
som ved min side,
som tit i mine arme

Semantisk gentagelsesfigur (=trope): metafor, metonymi, synekdoke

Achilleus₁ er SOM en løve₂
Julie₁ er solen₂
Himlens () øje
Flaske () hals

- **Substitution(steorien):**

Det, der bliver gentaget, *substitueres* med gentagelsen

??
??
Julie er ↘ *himlens* ↘
solen *øje*

- **Similaritet(steorien):**

Similaritet danner baggrund for substitutionen (gentagelsen):

øje
sol
\
/
 [rundhed, kugleformethed]

tertium comparationis (overbegreb, parafrase)

X = Y mht. Z

Solen er som et øje med hensyn til rundhed

Julie er som solen med hensyn til varme

X (=) Y (mht. Z)

Metaforen er en forkortet sammenligning (elliptisk simile).

En hovedpointe i ornatusteorien er, at det, vi udtrykker gennem anvendelse af metaforer, også altid vil kunne siges **bogstaveligt**. Det kan vi formulere slagordsagtigt som:

Hvor der er en metafor, er der også altid en parafrase

Achilleus er som en løve (mht. mod)

kan parafraseres med

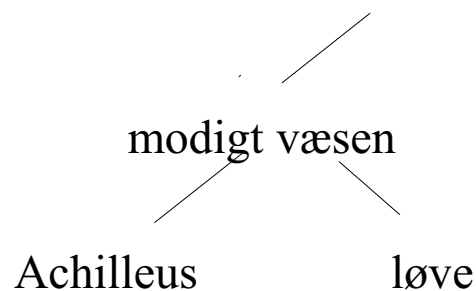
Achilleus er modig

Et sted i sin Poetik, skriver Aristoteles:

“Et ord med overført betydning (metafor) er anvendelsen af et navneord, der i sig selv har en anden betydning, enten fra den mere omfattende art til den snævrere eller omvendt, eller fra en art til en tilsvarende (art) ...”

Her kommer ornatusteoriens metaforforståelse klart til udtryk. Som man kan se, tager metafordannelsen udgangspunkt i et fiks og færdigt *betydningssystem* og *metafordannelse* består da simpelthen i at skifte et ordudtryk, som markerer en bestemt plads i betydningssystemet, ud med et andet ordudtryk, som markerer en anden plads i betyd-

ningssystemet. Metafordannelse er at bevæge sig rundt i et på forhånd etableret (udtryksbåret) betydningssystem:

At benytte sig af metaforen og at benytte sig af den bogstavelige parafrase kommer kognitivt og semantisk set ud på ét. Den eneste forskel på metafor og parafrase er, at metaforen er mere omstændelig, slynget: Derfor er den - som Quintilian siger - et smykke. Og heraf navnet ornatus-teorien.

KRITIK:

- Metaforer, der vidner om "huller" i sproget, såkaldte **katakreser** af typen *flaskehals*, *stoleben*, *hovedbanegård* osv., synes at udgøre et problem for teorien. Her har vi nemlig ikke noget tilsvarende bogstaveligt udtryk.

Kan tilbagevises. Der er ikke noget, der hindrer parafraser i at være lange og omstændelige.

- Hvad sammenlignes i ornatusteorien?
 - udtryksbundne størrelser?
 - forhold i virkeligheden?

Det står ikke helt klart, om man mest bruger sine semantiske færdigheder, eller man bruger øjnene. Aristoteles taler ved metaforforståelse om at “have blik for træffende ligheder”. Men det kan jo forstås såvel bogstaveligt som metaforisk: “have ‘blik’ for (=forståelse for) ligheder i meningsindhold.”

- Ornatusteorien overser metaforens kreative aspekter

(2) Metaforen som kreativ (den romantiske metafor-teori)

Goethe:

”Der er stor forskel på, om en digter til det almene søger det særegne eller i det særegne skuer det almene. Ud af hin måde opstår allegorien, hvor det særegne kun gælder som anskueliggørelse, som eksempel på det almene; det sidstnævnte er egentlig poesiens natur, den udtaler sig om det særegne uden at tænke på det almene eller henvise til det. Hvem der levende opfatter det særegne, tilegner sig samtidig det almene, uden at blive bevidst om dette ...”

Coleridge:

“... jeg vil bestræbe mig på at ødelægge den gamle modstilling mellem *ord* og *ting* og ophøje ord til ting, endog levende ting.”

I. A. Richards:

“Our eyes twitch, but it is the world which seems to spin. So it is with a large part, perhaps, in the final account, with *all* our perceptions. Our world is A PROJECTED WORLD, shot through with characters lent to it from our own life. “WE RECIEVE BUT WHAT WE GIVE”. The processes of metaphor in language, the exchanges between the meanings of words which we study in explicit verbal

metaphors, are super-imposed upon a perceived world which is itself a product of earlier or unwitting metaphor ... it was COLERIDGE who saw most deeply and clearly into this necessity ...”

Max Black:

“It would be more illuminating in some of these cases to say that the metaphor creates the similarity than to say that it formulates some similarity antecedently existing.”

Lakoff & Johnson:

“New metaphors have the power to create a new reality.”

Der findes to moderne kreative metafor-teorier: interaktionsteorin (Richards, Black) og den kognitive metafor-teori (Lakoff, Johnson m.fl.)

KRITIK:

- Metaforen er ikke kreativ i den betydning, den romantiske metafor-teori hævder (vi vil tage dette kritikpunkt op senere)

(3) Interaktionsteorien (Richards, Black)

Ikke substitution, men interaktion

altså ikke:

men:

himlens øje

sol

himlens ↔ øje

tenor, kontekst

vehikel

- Hvad forstås ved interaktion?

(1) Interaktion som filtereffekt (Black)

Krig er skak

[dvs. de skaklignende aspekter af krigen fremhæves, mens andre aspekter, fx at krig er blodig, undertrykkes]

(2) Interaktion som gensidig påvirkning mellem tenor og vehikel (Black)

Øje → [Rundhed] → *sol* ; *Sol* → [Storhed] → *Gud*

Guds øje [??]

Et veltillavet måltid er et digt over forgængeligheden
Et digt over forgængeligheden er et veltillavet måltid

KRITIK

- Interaktionsteoriens svaghed

Det synes ikke at indgå i begrebet om en metafor, at der skal være tale om interaktion; metaforer kan dannes af et *egennavn* og et prædikat, hvilket vi allerede har set eksempler på, så her vil vi kun have ét semantisk felt (Searle)

Kritikken rammer Black, som taler om metaforer som semantiske størrelser og på det punkt er klassicist, men ikke, synes det, Richards, som placerer metaforen i tanken

Interaktionsbegrebet er uklart. Eksempler som “*Krig er skak*” ~ “*Skak er krig*” og “*Et veltillavet måltid ...*” ~ “*Et digt over forgængeligheden ...*” kan forklares som TO SELVSTÆNDIGE METAFORER, der virker uafhængigt af hinanden. Men det er ikke interaktion? I hvert fald synes det ikke at demontere antagelsen om, at det ikke behøver indgå

i definitionen af en metafor, at der skal være tale om interaktion.

(3) Metaforen som kognitiv

- **Den kognitive metafor-teori**

(Lakoff, Johnson, Turner m.fl.)

- (1) Metaforen er kognitiv, ikke semantisk. Den bygger ikke på det sproglige tegn, men på tanken.
- (2) Metaforen er (grundlæggende) ingen trope. Den er omfattende, strukturel og virulent

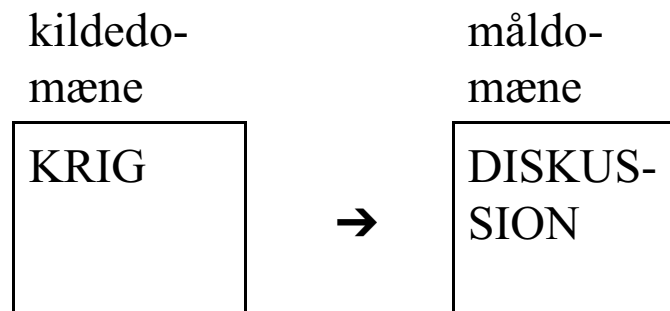
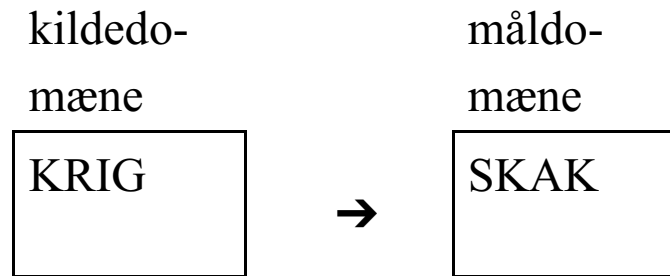
Både (1) og (2) er forvarslet hos Richards:

“The traditional theory ... made metaphor seem to be a verbal matter, a shifting and displacement of words, whereas fundamentally it is a borrowing between and intercourse of *thoughts*, a transaction between contexts.”

“That metaphors is the omnipresent principle of language can be shown by mere observation. We cannot get through three sentences of ordinary fluid discourse without it ...”

- (3) Metaforen virker ikke gennem interaktion mellem vehikel og tenor, som Richards og Black mener det, men gennem en envejs map-

ping (afbildning) med filtervirkning:

- (4) Metaforer er omfattende kognitive strukturer i vores bevidsthed, *domæner*, som ikke må sammenblandes med de *metaforiske udtryk*, vi kender fra sproget og fra vores tekster.

For at markere forskellen mellem de kognitive metaforer og de sprogligt for mulerede metaforiske udtryk, skrives de kognitive metaforer med VERSAL-skrift. SKAK ER KRIG er en afbildning fra et kildedomæne KRIG til et måldomæne SKAK. At *angribe dronningen, forsvare sin hest og tage hvids bonde* er derimod metaforiske udtryk.

At studere de kognitive metaforer er en

empirisk-videnskabelig beskæftigelse. Metaforstudiet er et forsøg på at forklare metafordannelsen i sproget gennem en egentlig eksplanatorisk psykologisk teori.

- (3) De kognitive metaforer er embodied (grundlagt i vores kropslige forholdene os med de nære ting i verden). Denne del af vores erfaringsverden er ikke metaforisk, idet den tværtimod danner det basale udgangspunkt for enhver metafordannelse.
- (5) Nogle metaforer er universelle, andre kulturbundne
- orienteringsmetaforer
Kildedomæner: *op-ned, ind-ud, på, i*
 - ontologiske metaforer
Kildedomæner: *beholder, rør*
 - konventionelle metaforer
KRIG ER SKAK

MÆNGDER ER BEHOLDERE

HANDLINGER ER OBJEKTER, fx *et opkald, et løb*

AKTIVITETER ER SUBSTANSER, fx *der var en kommen og gåen*

FØLELSER ER SUBSTANSER, fx *hans vrede var ufattelig stor*

The great chain of being

KRITIK:

- (1) Teorien underspiller det bogstavelige sprogs semantik - intet klart skel mellem bogstavelig og metaforisk betydning i sproget (hvilket der undertiden gøres en dyd af)

Det er fx ikke rimeligt - som Lakoff gør - at hævde, at mængder (som de behandles i mængdelæren) er metaforiske mappings fra området af beholdere og ikke netop de abstrakte mængder, vi kender fra mængdelæren, og at handlinger er objekt-metaforer og ikke netop handlinger osv.

- Der er en uklar redegørelse for 'døde' metaforer

Fænomenet 'døde' metaforer røber, at distinktionen mellem bogstavelig og metaforisk mening er tilstedeværende i vores bevidsthed

- Det forklares ikke, hvordan vi identificerer metaforer i tekster
- Hvad betyder "kognitiv" hos Lakoff og Johnson? Det er karakteristisk, at Lakoff og Johnson udelukkende anvender metaforiske ytringer til at illustrere deres kognitive metaforer. Skal deres kognitive metaforteorier være en egentlig forklarende teori, må de kognitive metaforer kunne identificeres *uden om og uafhængigt af* de forskellige metaforiske udtryk. Men kan have en mistanke om, at Lakoff og John-

sons kognitive metaforer blot er generaliseringer og sammenfatninger af sprogets forskellige metaforiske udtryk uden egentlig forklaringskraft.

(4) Metaforen som kommunikationsimplikatur (Grice, Searle)

- Implikaturteorien fastholder et **skel mellem oprindelig bogstavelig betydning (semantik) og metaforisk betydning (pragmatik)**
- Implikaturteorien forklarer metaforer (i tekster) som implikaturer
- Hvad er implikaturer?

Grices konversationsmaksimer for tale:

Informativitet
Sandfærdighed
Relevans
Korrekthed

Eksempel på implikatur (indirekte talehandlen):

Kan du række mig saltet?
(= spørgsmål)

Implikaturer er talerinitierede slutningsmønstre, som etableres med udgangspunkt i Grices maksimer. De adskiller sig fra logikkens implikationer ved ikke at være sprogligt formuleret, men *implicitte*, rent *tankemæssige*. (1) - (3) er det slutningsmønster, der normalt kræves for at forstå ovenstående anmodning om salt:

- (1) Udtrykket støder an mod konversationsmaksimen om relevans og er derfor **fejlagtigt, defekt**

Det er irrelevant i situationen af taler at spørge om hørers evner til at give ham saltet

- (2) Den, der taler, mener nok noget andet og mere relevant end dette fejlagtige - Hvad kan det være?

Hvad er så relevant at spørge om, givet situationen samt det fejlagtigt sagte?

- (3) X er relevant i denne situation. Den, der taler, mener nok X

Da taler sidder langt fra saltet, og hører tæt på, hvorfor det hele samlet vil glide lettere, hvis hører rækker taler saltet, vil taler nok have hører til at række taler saltet (= anmodning)

Gennem (1) - (3) slutter hører fra spørgsmålet “Kan du række mig saltet?” til anmodningen “Ræk mig saltet!”. I den forstand er “Kan du række mig saltet?” en indirekte måde at sige “Ræk mig saltet!” på. Det er en implikatur.

Det er nu Searle og Grices påstand, at også metaforer - som i øvrigt alle figurer og troper - er implikaturer: Austin kalder disse figurer og troper parasitære på sproget,

fordi de kun kan virke som metaforer, hvis man har kendskab til ordenes bogstavelige betydning.

Den kommunikative metafor-teori opererer mao. med et klart skel mellem bogstavelig betydning og metafor

- Metaforer (i tekster) er også implikaturer.

Metaforen:

Himlens øje

Giver anledning til følgende implicitte slutningsmønstre:

- (1) Metaforen støder an mod konversationsmaksimet om korrekthed - og er derfor **fejlagtigt, defekt**

Himlens øje er en defekt vending i sproget, givet de semantiske regler for den bogstavelige brug af himmel og øje og vor almindelige erfaring om, hvordan tingene hænger sammen i verden: Himlen har ikke noget øje.

- (2) den, der taler, mener nok noget andet og mere relevant end dette fejlagtige - Hvad kan det være?

Hvad er så relevant at spørge om - med udgangspunkt i det fejlagtigt sagte?

- (3) X er relevant i denne situation. Den, der taler, mener nok X

Da der er geometrisk lighed mellem en ting på himlen, solen, og et øje, kunne det være en relevant tolkning, at forstå den samlede vending som en beskrivelse af eller reference til solen.

(= parafrase)

- Alle metaforer lader sig ifølge Searle og Grice parafrasere

Dette indebærer en tilbagevenden til den klassiske metafor-teori: METAFORER ER IKKE KREATIVE, sådan som det hævdes af romantikerne, interaktionsteoretikerne og tilhængerne af den kognitive metafor-teori.

Men noget er der dog alligevel om snakken om de kreative metaforer. Metaforen giver os nemlig *et ubestemt antal forskellige måder at se tingene i verden på*. Metaforen er, som Searle siger, *open-ended*.

Men der eksisterer ikke en speciel metaforisk måde at nærme sig verden på, som vi er unddraget gennem brugen af det bogstavelige sprog.

Metaforer fremhæver visse aspekter ved det, vi betragter, mens det undertrykker andre; **men det gør det bogstavelige sprog også.**

- Metaforer er defineret gennem de udtryksmæssige markører i en tekst. De er kommunikativt forankret. Det betyder ikke, at selve *forståelsen af en metafor*, når den en gang er identificeret gennem sin kommunikativt etablerede markør, ikke kan ses som noget rent tankemæssigt. Implikaturer er, som vi har set, en slags slutninger, og har dermed selvfølgelig en kognitiv side. Her er Searle og Grice for så vidt enig med Lakoff og Johnsons teori om mapping. Men det er ikke essentielt for det, vi i traditionen kalder metaforer. Det essentielle ved metaforen ligger for Searle og Grice i, at den skal være identificerbar som sproglig (defekt) meddelelse. Det har Lakoff og Johnson ikke redegjort for i deres teori.
- Med støtte i Searle og Grice kan vi sammenfattende sige, at en metafor altid består af en **markør** (en defekt), en **mekanisme** (et slutningsmønster etableret gennem de Griceske maksimer) og en **parafrase** (og ofte flere)

~~Julie er solen~~ + kontekst => parafrase

KRITIK:

- Lakoff og Johnson kan sige, at Searle med sin opfattelse indskrænker muligheden for at tale om metaforer til det, Lakoff og Johnson kalder metaforiske udtryk. Er det rimeligt?

Searle vil her kunne svare: Sådan er metaforer forstået i den retoriske tradition. Det Lakoff og Johnson kalder metaforiske mappings har ikke specielt

med metaforer at gøre, men er i virkeligheden postulater om, at der findes generelle *kognitive mappings* under de metaforiske udtryk.

- Der er ingen psykologisk evidens for, at folk, når de tolker metaforer, skulle gå omvejen omkring implikaturer. Denne kritik er fremført af en af Lakoff og Johnsons proselytter Gibbs: Såkaldt bogstavelige udtryk og metaforiske udtryk processeres lige hurtigt.

Searles svar: Argumentet bygger delvis på en forkert præmis, nemlig den, at alle metaforer - også de døde - skulle være levende og virulente. Endvidere: Også bogstavelige udtryk fordrer en kontekstuel forankring (ved implikaturer); derfor kan proceseringstid ikke anvendes som argument.

- Searle og Grice giver eksempler på markører i form af semantisk inkongruens. Dermed binder de metaforen til (konventionsstyrede) tekster, sådan som man også har gjort det i traditionen. Dermed kommer man til at benægte, at metaforen vil kunne være kognitiv i egentligste forstand.

Her kan Searle og Grice kun svare igen ved omvendt at gentage deres kritik af Lakoff og Johnson: metaforer, der ikke knytter an til traditionens forståelse af metaforen som tekstligt fænomen, er ikke nogen metaforteorier, men i stedet en teori om mental mapping. Som en sådan teori er den imidlertid dubiøs, da det ikke lykkes for Lakoff og Johnson at etablere nogen selvstændig evidens for dens eksistens.

Jeg mener man må erklære sig enig i Searle og Grices position,

hvad det andet punkt angår. Derimod mener jeg ikke, man behøver erklære sig enig i det første punkt. Der findes andre kommunikationsformer end kommunikation ved hjælp af tale og tekst. Udgangspunktet - at der skal være tale om en markør, der igangsætter en slutningsproces hos modtager, skal fastholdes. Men afsættet behøver ikke absolut være tale og tekst. Der kan også tages afsæt i billeder.

Det vil jeg vise i morgen.

(5) Metaforens æstetik

- Hvad er metaforen til for?
 - Kognitiv anvendelse
 - Æstetisk virkemiddel
 - Hvad er en æstetisk dom, en æstetisk væremåde?

Kant:

- (1) Den æstetiske væremåde angår det subjektive
- (2) Den er interesseløs
- (3) Den involverer et frit spil mellem indbildningskraft og forstand - et samspil mellem kognition og emotion

det kedelige

det skønne

det sublime

○ □

arabesken

kaos

Wittgenstein: den æstetiske dom er:

” ... en kompliceret aktivitet ledsaget af en gesus.”

- (4) Metaforen er et frit spil af filtreringsmuligheder, som mulighed for se en ting som et

(ubestemt) antal andre ting og derigennem restrukturere konceptionen af den (det kognitive aspekt), hvilket medfører æstetisk behag.

Nyrup står bag teaterfuglen

Af Hans Drachmann

Det er statsminister Poul Nyrup Rasmussen (S), der **står bag** aftalen **om** at bygge en stor tilbygning **til** Det Kongelige Teater på Kongens Nytorv. Statsministeren har personligt været stærkt engageret **i** byggeriet, som regeringen fik **udsat til** efter kommunevalget, da et flertal **på** Københavns Rådhus **i** april **vendte sig imod** det.

Det var statsministeren, der i 1994 **ved** flere morgenkaffemøder lovede formanden **for** Det Kongelige Teaters bestyrelse, Niels-Jørgen Kaiser, at et nyt skuespilhus ville blive en del **af** regerings**grundlaget**, hvis **'valgets terninger - faldt rigtigt ud'** i september 1994.

Det **fremgår af** et nytårsbrev, som Niels-Jørgen Kaiser **sendte til** statsministeren **ved** årsskiftet 1994-95, og hvori han **bringer** sin **'hjerteligste tak'** **for**, at statsministeren **'indfrie** sit løfte'. Samtidig kan Kaiser dog ikke **undertrykke** en irritation **over**, at en **'samling højtråbende tосsehoveder'** **fik held til** at få Stærekassen **fra** 1932 fredet.

MEDIESTRØMMEN
(Af EGON BALSBY)

POLITISKE TV-topmøder i utide **er som venskabskampe i fodbold**; uden gnist og **eksekveret sejrsvilje**, men fyldt med **fair play** og tydelig **markeret** velvilje.

Det går naturligvis - i begge discipliner - ud over underholdningsværdien. På den anden side giver det mulighed for rigtigt at nyde **tekniske detaljer i det beherskede tempo**, og mange vil sikkert kunne lide, at **sologennembrud** kan gennemføres uden risiko for **benspænd** og **bagfrakommende tacklinger**.

Der var i hvert fald ikke meget **snavs på spilledragterne**, da den stærkt tilbage-lænedede nyhedschef på TV 2, Jens Gaardbo, **fløjtede** den næsten **fodboldkamps**lange konfrontation mellem statsminister Poul Nyrup Rasmussen og Venstrehøvdingen Uffe Ellemann-Jensen **af**.

Og det er naturligvis interessant at konstatere, at den sædvanligvis flabede, hurtige og arrogante Venstre-formand tydeligt har ændret **spilform**. Væk er **den overraske**nde kombination, **de dybe stikninger** ses næsten ikke mere, og han foretrækker - prisværdigt klart - **det konstruktive opspil**. Kort sagt; han søger **at gøre sig spilklar** for andre **aktører på midtbanen**. En måske nødvendig disposition i forhold til kommende regeringsdannelser, men hans tilpasningsiver går altså ud over temperamentsudfoldelserne.

i juninatten denne drøm
huset *båret af kirsebærtræernes skum*
til *druknende* fugles *klukkende bølgeslag*
...
min søvn *en gærdesmuttes æg*
...

Ivan Malinowski

Parafraseeksempel:

i juninatten har jeg denne drøm:
jeg ser toppen af et hus bag de blomstrende kirsebærtræers kroner
der sidder fugle inde i kronerne og synger

jeg drømmer, at jeg ligger og drømmer trygt?)

3. Den kognitive metaforteori

I. A. Richards:

"The traditional theory ... made metaphor seem to be a verbal matter, a shifting and displacement of words, whereas fundamentally it is a borrowing between and intercourse of *thoughts* ..."

Lakoff & Johnson:

Metaforer er:

- one-way mappings fra kildedomæner til måldomæner
- konceptuelle og strukturelle
- kropsligt forankrede (embodied)
- både konventionelle og universelle

Universelle metaforer:

orienteringsmetaforer

kildedomæner: rum, tid

ontologiske metaforer

kildedomæner: beholder, kanal, ...

Den kognitive metaforteori er **en testbar videnskabelig-psykologisk teori**

Eksempler

Eksempler på konceptuel metafor:

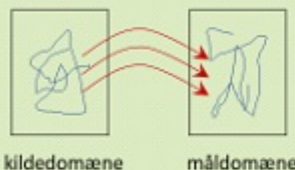
ARGUMENTATION ER KRIG

Dine påstande er ikke mulige at *forsvare*
Han *angreb* det svage punkt i min argumentation
Jeg har aldrig *vundet* et argument
Han *skød* alle mine argumenter i *sænk*

KÆRLIGHED EN ER EN REJSE

Se, *hvor langt vi er nået* i vores forhold
Vi er *nået til en korsvej* i vores forhold
Vi må *gå* hver til sit
Vi kan ikke *vende om* nu
Vi er *kørt fast*
Det har været *en lang, stenet vej*

3. Den kognitive metaforteori

TEORIER ER BYGNINGER

Er din argumentation *funderet*
Teorien kræver bedre *støtte*
Vi må *konstruere* et stærkt argument
Indtil nu har vi kun *stilladset* i teorien

IDEER ER MAD

Forslaget er svært at *sluge*

Versalskrevne overskrifter er **konceptuelle metaforer**; de er mentale strukturer
Kursiverede eksempler er eksempler på sprogligt formulerede **metaforiske udtryk**

3. Den kognitive metaforteori

Poetisk modifikation af dagligmetaforer:

UDVIDELSE (Ekstension, elaborering)

Det at introducere nyt element i kildedomæne
*På livets landevej kan man møde
 dybe kløfter, mørke skove*

BETVIVLEN (Questioning)

Det, at drage en dagligdags metafor i tvivl
Døden er ikke nogen nat

KOMBINERING (Combining)

Det at bringe forskellige metaforer sammen

Fra Lakoff & Turner (1989)

*Bølgens store manke
 kastede svaner af sig*

*Du lyse liv,
 mit kostbare
 smykke*
 Thomas Kingo

Poetisk modifikation af dagligmetaforer:

3. Den kognitive metaforteori

UDVIDELSE (Ekst)

Det at introducere **Tog BØLGEN Land?**

*Tog den Land og sived langsomt
 Rallende med Grusets Perler*

BETVIVLEN (Que)

Det, at drage *Nej! den stejled' som en **GANGER**,
 Løfted' højt sin vaade Bringe;
 Gjennem Manken gnistred' Skummet*

KOMBINERING (C)

Det at bringe *Snehvidt som en **SVANES** Ryg.
 Straalestøv og Regnbu'taage
 Sittred op igjennem Luften:
 Ham den kasted',
 Ham den skifted',
 Fløj paa brede Svanevinger
 Gjennem Solens hvide Lys.*

J.P. Jacobsen

*Bølgens store manke
 kastede svaner af sig*

*Du lyse liv,
 mit kostbare
 smykke*
 Thomas Kingo

Litteratur

- Aristoteles (1983) *Retorik*. København: Museum Tusulanums Forlag
- Aristoteles (1958) *Poetik (Skrift om Digtekunsten)*. København: Arnold Busk
- Black, M (1962) "Metaphor". M. Black *Models and Metaphors*. Ithaca, NY: Cornell University
- Gibbs, R.W., Jr. (2008) *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press
- Grice, H.P. (1975) "Logic and Conversation". H.P. Grice *Studies in the Way of Words*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Jakobson, R. (1960) "Lingvistik og poetik." *Vindrosen*, nr. 7
- Kövecses, Z. (2002) *Metaphor. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press
- Lakoff, G. & M. Johnson (1980) *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press
- Lakoff, G & M. Turner (1989) *More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago and London. The University of Chicago Press
- Quintilianus, Marcus Fabius. *Institutio Oratoria*. Loeb Classical Library. Cambridge: Harvard University press, 1920
- Richards, I.A. (1956) *Philosophy of Rhetoric*. Oxford: Oxford University Press
- Sacks, S. (1978) *On Metaphor*. Chicago: The University of Chicago Press
- Searle, J.R. (1993 (1978)) "Metaphor". Andrew Ortony *Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press

